CONTESTAREA ÎN JUDECATĂ A SANCȚIUNILOR DISCIPLINARE APLICABILE JUDECĂTORILOR

CZU 342.9+347.9

GAVRILENCO Natalia*,
ORCID: 0000-0002-3820-8021

Rezumat: În acest studiu autorul se referă la procedura de contestare în judecată a sancțiunilor disciplinare aplicabile judecătorilor. Acest articol oferă o informație detaliată cu privire la procedura utilizată în cazul contestării sancțiunilor disciplinare aplicate judecătorilor prin căile de atac în judecată și anume: Curtea de Apel și Curte Supremă de Justiție.

Referitor la răspunderea disciplinară a judecătorilor, autorul va menționa recenta hotărâre a Curții Europeane, cauza Catană v. Republica Moldova, care a subliniat despre îngrijorarea sa asupra faptului când judecătorii pot fi sancționați de un organ în care membrii non – judecători (laici) constituie o majoritate capabilă să judece rezultatul procedurile disciplinare referitoare la un magistrat. Este de remarcat că judecătorul a fost sancționat de un Consiliul Superior al Magistraturii, în privința căruia s-a arătat că mai mulți dintre cei 12 membri au fost numiți pe criterii politice.

Prin prisma acestei speţe, pot fi analizate toate procedurile de contestare a sancțiunilor disciplinare aplicabile judecătorilor. La etapa actuală, Hotărîrile colegiului disciplinar pot fi contestate la Consiliul Superior al Magistraturii, prin intermediul colegiului, de către persoanele care au depus sesizarea, inspecția judiciară sau judecătorul vizat în hotărîre, în termen de 15 zile de la data primirii copiei hotărîrii motivate. Astfel, potrivit art. 191 alin. (3) din Codul administrativ, Curtea de Apel Chișinău soluționează în primă instanță acțiunile în contencios administrativ împotriva hotărârilor CSM. Conform art. 193 alin. (2) din Codul administrativ, Curtea de Apel soluționează acțiunile în contencios administrativ în complete formate din 3 judecători. După ce se pronunță Curtea de Apel, parțile interesate mai au la dispoziție o cale de atac. Astfel, conform art. 191 alin. (5) din Codul administrativ, CSJ soluționează cererile de recurs împotriva hotărârilor, deciziilor și încheierilor Curții de Apel. Potrivit art. 193 alin. (3) din Codul administrativ, „Curtea Supremă de Justiție soluționează recursurile împotriva încheierilor și admisibilitatea cererilor de recurs în complete de trei judecători, iar cererile de recurs – în complete de cinci judecători".

* **Natalia GAVRILENCO,** doctorandă Școala doctorală Științe Juridice, USM, **natalita.gavrilenco@gmail.com**

În concluzie, autorul menţionează importanţa abordării subiectului respectiv, prin prisma implementării reformei din sistemul justiției, în cazul în care se încearcă crearea următorului Consiliul Superior al Magistraturii.

Cuvinte cheie: răspunderea disciplinară, contestație, Curtea de Apel, Curtea Supremă de Justiție, sancțiuni disciplinare.

APPEAL TO COURT OF DISCIPLINARY SANCTIONS APPLICABLE TO JUDGES

Summary: In this study, the author refers to the procedure for contesting the disciplinary sanctions applicable to judges. This article provides detailed information on the procedure used in the case of contesting disciplinary sanctions applied to judges through legal appeals, namely: the Court of Appeal and the Supreme Court of Justice.

Regarding the disciplinary liability of judges, the author will mention the recent decision of the European Court, the case of Catană v. the Republic of Moldova, which emphasized its concern about the fact that judges can be sanctioned by a body in which non-judge members constitute a majority capable of judging the outcome of disciplinary proceedings concerning a magistrate. It is worth noting that the judge was sanctioned by a Superior Council of Magistracy, regarding which it was revealed that several of the 12 members were appointed on political criteria.

Through the lens of this case, all the procedures for contesting the disciplinary sanctions applicable to judges can be analyzed. At the current stage, the Decisions of the disciplinary college can be appealed to the Superior Council of Magistracy, through the college, by the persons who filed the complaint, the judicial inspection or the judge referred to in the decision, within 15 days from the date of receiving the copy of the reasoned decision. Thus, according to art. 191 para. (3) of the Administrative Code, the Chisinau Court of Appeal resolves in the first instance the actions in administrative litigation against the decisions of the SCM. According to art. 193 para. (2) of the Administrative Code, the Court of Appeal resolves actions in administrative litigation in full formations of 3 judges. After the Court of Appeal makes its decision, the interested parties have one more appeal. Thus, according to art. 191 para. (5) of the Administrative Code, the SCJ resolves appeals against the judgments, decisions and conclusions of the Court of Appeal. According to art. 193 para. (3) of the Administrative Code, "The Supreme Court of Justice resolves appeals against decisions and the admissibility of appeals in panels of three judges, and appeals - in panels of five judges".

In conclusion, the author mentions the importance of approaching the respective subject, through the prism of the implementation of the reform of

the justice system, in the case of trying to create the next Superior Council of the Magistracy.

Keywords: disciplinary liability, appeal, Court of Appeal, Supreme Court of Justice, disciplinary sanctions.

Introducere. Contestarea în instanță a sancțiunilor disciplinare aplicabile judecătorilor este o problemă importantă în domeniul justiției, având în vedere importanța valorificării și respectării principiilor statului de drept și a independenței justiției. În acest articol, vom discuta despre procedura de contestare a sancțiunilor disciplinare aplicabile judecătorilor, cerințele legale și aspectele practice implicate în acest proces. Urmare a intrării în vigoare a Codului administrativ, există două instanțe la care se poate ataca hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii: curtea de apel și Curtea Supremă de Justiție (CSJ).

Procedura de contestare a sancțiunilor disciplinare aplicabile judecătorilor.

Contestarea în instanță a sancțiunilor disciplinare aplicabile judecătorilor se realizează în baza legii privind Legii cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, Codul administrativ al Republicii Moldova, precum și a Legii cu privire la cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii.

Articolul 40 din Legea nr.178/2014 reglementează contestarea hotărîrilor Consiliului Superior al Magistraturii și prevede că "*Hotărîrile Consiliului Superior al Magistraturii, adoptate în condițiile art.39, pot fi contestate la Curtea de Apel Chișinău de persoanele care au depus sesizarea, de inspecția judiciară sau de judecătorul vizat în hotărîre, în termen de 30 zile de la data recepționării hotărîrii motivate.*" Iar termenul de examinare a contestațiilor prevăzute la alin. (1) nu poate depăși 30 de zile. Astfel, conform legii, contestarea sancțiunilor disciplinare se face prin cererea introdusă la instanța competentă- Curtea de Apel, în termen de 30 de zile de la data recepționării hotărîrii motivate.

Potrivit articolului 191 alin. (3) din Codul Administrativ "*Curtea de apel Chișinău soluționează în primă instanță acțiunile în contencios administrativ împotriva hotărîrilor Consiliului Superior al Magistraturii, ale Consiliului Superior al Procurorilor, actelor emise de Banca Naționa-*

lă a Moldovei, precum şi acţiunile în contencios administrativ atribuite în competenţa sa prin Codul electoral."

Conform art. 193 alin. (2) din Codul administrativ, Curtea de Apel soluţionează acţiunile în contencios administrativ în complete formate *din 3 judecători.* Cauzele care la data intrării în vigoare a Codului administrativ ajunseseră deja la CSJ au trebuit scoase de pe rol şi trimise la Curtea de Apel pentru soluţionarea lor123. S-a procedat astfel potrivit art. 258 alin. (2) din Cod: „Procedurile de contencios administrativ atribuite înaintea intrării în vigoare a prezentului cod, prin legi speciale, în competenţa altor instanţe de judecată se vor transmite după intrarea în vigoare a prezentului cod instanţelor competente conform prevederilor prezentului cod". [1,64]

Articolul 25 din Legea nr. 947/1996 prevede contestarea hotărîrilor Consiliului Superior al Magistraturii, care pot fi contestate în conformitate cu prevederile Codului administrativ. Tot Codul administrativ menţionează că după ce se pronunţă Curtea de Apel, parţile interesate mai au la dispoziţie o cale de atac.

Astfel, conform art. 191 alin. (5) din Codul administrativ, CSJ soluţionează cererile de recurs împotriva hotărârilor, deciziilor şi încheierilor Curţii de Apel. Potrivit art. 193 alin. (3) din Codul administrativ, „Curtea Supremă de Justiţie soluţionează recursurile împotriva încheierilor şi admisibilitatea cererilor de recurs în complete de trei judecători, iar cererile de recurs – în complete de cinci judecători".

Continuând cu reglementările Legii nr. 947/1996, alin. (2) art. 25 prevede examinarea contestaţiilor de un complet format din 5 judecători, iar alin. (3) al aceluiaşi articol stipulează că "Hotărârile Curţii Supreme de Justiţie adoptate în condiţiile alin. (2) sînt irevocabile şi intră în vigoare la data adoptării."

În prezent, cu privire la întinderea controlului exercitat de către CSJ în privinţa hotărârilor contestate ale CSM în materie disciplinară, este pe deplin aplicabilă hotărârea Curţii Constituţioane nr. 13 din 14 mai 2018, prin care s-a decis că instanţa supremă trebuie să aibă abilitatea de a soluţiona orice chestiune de drept sau de fond. Ca urmare, Curtea va putea respinge recursul ca nefondat, după cum va putea admite recursul şi schimba soluţia Colegiului disciplinar, inclusiv cu privire la sancţiunea aplicată judecătorului [1, p.67]

În acest context, dispozițiile prevăzute la articolele 6 și 13 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și cele - la articolele 21 și 54 din Constituție, relative la dreptul privind accesul liber la justiție, dau expresie unei idei generale, potrivit căreia o protecție eficace a judecătorului sancționat disciplinar nu poate fi realizată prin simpla consacrare a unor drepturi substanțiale, ci este necesar ca acest drept fundamental să fie însoțit de garanții suficiente de ordin procedural, care să asigure mecanismele corespunzătoare de punere în valoare juridică cuvenită. [2]

Odată cu modificările operate în anului 2018, în Legea cu privire la răspunderea disciplinară s-a simțit o îmbunătățirea sistemului răspunderii disciplinare a judecătorilor, care continue să figureze ca prioritate în Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025.

Cerințe legale.

Pentru a putea fi admisibilă, contestația trebuie să îndeplinească anumite cerințe legale. Potrivit articolul 233 din Codul administrativ, forma și conținutul cererii trebuie să cuprindă:

- datele prevăzute la art. 211 alin. (1) lit. a)–d) din Codul administrativ și să indice hotărârea care se contestă cu apel;
- semnătura apelantului sau de reprezentantul lui legal ori împuternicit;
- alte date importante pentru soluționarea cauzei, precum și demersurile apelantului.

Astfel, contestația trebuie să fie introdusă în termenul legal și să fie însoțită de documente relevante care atestă îndeplinirea condițiilor de admisibilitate. De asemenea, motivele invocate trebuie să fie legat de nerespectarea legii sau de apreciere eronate ale faptelor și probelor.

Aspecte practice.

Contestarea sancțiunilor disciplinare aplicabile judecătorilor având un proces complex și dificil, în a vedea că se bazează pe interpretarea legii și a faptelor și probelor. În acest sens, este important ca cei care contestă sancțiunea să fie bine pregătiți și să aibă la dispoziție resursele necesare pentru a–și susține cazul. De asemenea, este important ca instanța să fie imparțială și să ia în considerare toate argumentele și probele prezentate de părți. În acest fel, se poate asigura respectarea principiilor statului de drept și a independenței

Un exemplu elecvent îl servește Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului sin 21.03.2023, *Catană v. Republica Moldova*. Cererea se referă la cariera de judecător a reclamantei, care la momentul desfășurării evenimentelor era judecător de instrucție. În cadrul a două proceduri disciplinare intentate de către Procurorul General, Colegiul Disciplinar a hotărât să sancționeze reclamanta cu „mustrare aspră", deoarece ea ar fi amnistiat „în mod abuziv" o persoană condamnată și pentru că ar fi anulat ordonanțele de începere a urmăririi penale „în afara competențelor judecătorului de instrucție".

După contestația depusă de către reclamantă, Consiliul Superior al Magistraturii, al cărui membru este și Procurorul General, a menținut acele hotărâri. Prin hotărârile sale irevocabile din 13 și 24 decembrie 2012, Curtea Supremă de Justiție a respins cererile reclamantei cu referire, printre altele, la fondul cauzei, menționând că legea îi permitea să verifice doar dacă procedura de adoptare a hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii fusese respectată. Ulterior, Curtea Supremă de Justiție a constatat că Articolul 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (în continuare „Convenția") nu era aplicabil procedurilor respective. Prin urmare, Curtea Supremă de Justiție a respins cererile reclamantei ca fiind neîntemeiate [3].

CtEDO a atras atenția asupra faptului că în urma modificării *Constituției în anul 2021*, componența CSM a fost și ea modificată. Astfel, cei trei membri ex-officio, inclusiv Ministrul Justiției și Procurorul General, nu mai fac parte din CSM, iar membrii non-judecători ai acestuia trebuie să fie selectați pe bază de merit, prin votul majorității calificate a Parlamentului și în urma unei proceduri transparente. Condamnarea Republicii Moldova la CtEDO confirmă încă o dată relevanța modificărilor Constituției prin care din componența CSM au fost excluși membrii ex-officiu[4].

Dreptul judecătorilor de a contesta în judecată sancțiunile disciplinare aplicabile lor este recunoscut în Republica Moldova și este considerat o garanție importantă pentru independența judiciară. Acest drept este fundamentat pe principiul separației puterilor în stat și pe necesitatea asigurării unui proces echitabil pentru toți cetățenii, inclusiv judecătorii. De obicei, dintre sancțiunile disciplinare aplicabile judecătorilor se enumeră: avertismente, amendă, mustrare aspără

(precum în cauza *Catană v. Republica Moldova*) sau chiar destituirea din funcţie. Însă, în cazul în care un judecător este de acord cu sancţiunea aplicată este nejustificată sau disproporţionată, aceasta poate contesta sancţiunea la Curtea de Apel.

În plus, judecătorii care contestă sancţiunile disciplinare aplicate pentru a beneficia de aceleaşi garanţii procesuale precum orice alt cetăţean care se află în faţa instanţei, inclusiv dreptul la un proces echitabil, dreptul la apărare şi dreptul la o hotărâre motivată.

În concluzie, dreptul judecătorilor de a contesta sancţiunile disciplinare aplicabile lor este important pentru asigurarea independenţei judiciare şi a unui proces echitabil pentru toţi cetăţenii. Urmare a considerentelor relevate, optând pentru compatibilitatea reglementărilor supuse prezentei analize cu standardele impuse de Constituţie şi CEDO, observăm modificările aduse continuu pentru elaborarea şi adoptarea unui complex de garanţii şi instrumente legislative noi, moderne, care să asigure că funcţiile reparatorie şi sancţionatorie ale justiţiei sunt exercitate într-un cadru de legalitate şi egalitate, înlăturându-se astfel limitarea dreptului judecătorului privind accesul liber la justiţie în cazul în care este contestată hotărârea cu privire la aplicarea sancţiunii disciplinare.

Referinţe bibliografice:

Danileț Cristi, *Răspunderea disciplinară a judecătorilor în Republica Moldova. Evaluarea legislației și a practicilor. Document analitic.* Chișinău, 2020. Disponibil la adresa: https://crjm.org/wp-content/uploads/2020/07/Raspunderea-disciplinara-a-judecatorilor-in-Republica-Moldova-interactiv.pdf

Furdui Sergiu, Opinie cu privire la dreptul judecătorului de a contesta hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii privind aplicarea sancțiunii disciplinare, Legea și Viața, 2017, disponibil la adresa: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/8_11_Opinie%20cu%20privire%20la%20dreptul%20judecatorului%20de%20a%20contesta%20hotararea%20consiliului%20superior%20al%20magistraturii.pdf

Rezumatul hotărârii a fost efectuat de către Direcția agent guvernamental din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova" disponibil la adresa http://agent.gov.md/catana-v-republica-moldova/

Buletin informativ CRJM, nr.54 din februarie 2023, disponibil la adresa: https://crjm.org/wp-content/uploads/2023/03/Buletinul-Informativ-al-CRJM-Nr.-54-februarie-2023.pdf